

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาว่าจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 5)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียน ได้คั้นั้น ครูผู้สอนจะต้องใช้วิธีสอนหรือเทคนิคการสอนหรือกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งอยู่บนพื้นฐานของหลักสูตรการสอนที่ต้องอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัย : ศิลปะ คนตรี กีฬา ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝน กาย วาจา ใจ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังกล่าวนี้นี้ ครูผู้สอนสามารถเลือกวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลายตามรูปแบบที่นักการศึกษาได้ทำการทดลองและวิจัยแล้วว่าวิธีการดังกล่าวเกิดผลสัมฤทธิ์แก่ผู้เรียนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะเลือกวิธีการดังกล่าวไปใช้หรือประยุกต์ใช้หรือผสมผสานกันให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ที่จะจัดให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (สุคนธ์ สิ้นพานนท์, 2550 : 14-15) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ ความสามารถในการคิด ซึ่งเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์

ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 6) การดำรงชีวิตของมนุษย์จำเป็นต้องใช้ความคิด การใช้ความคิด ที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้การดำเนินชีวิตประสบความสำเร็จและเป็นปกติสุขในการเรียนรู้ นั่น ผู้เรียนจะสามารถสร้างองค์ความรู้ได้นั้นต้องใช้ทักษะการคิดและกระบวนการคิดเป็นเครื่องมือในการสร้าง ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการเรียนรู้ของผู้เรียน (ทิตินา แซมมณี, 2545 : 12) ทักษะในการคิดระดับสูง (High-ordered Thinking) ที่มีการฝึกฝนและพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในปัจจุบัน คือ การคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Thinking) การคิดแก้ปัญหา (Problem Solving) และการรู้คิด (Metacognition)

สังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น อาทิเช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการเมือง และอื่น ๆ ปัญหาเหล่านี้ต้องได้รับการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่ทุกคนในสังคมต้องรับผิดชอบร่วมกัน ในฐานะที่ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งในสังคม ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการฝึกคิดและใช้ความคิดใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เป็นกระบวนการไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับสถานการณ์ ข้อมูลที่เป็นปัญหาข้อโต้แย้งหรือข้อมูลที่คลุมเครือ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจและการสรุปเป็นข้อยุติอย่างสมเหตุสมผล การส่งเสริมเสริมการคิดเชิงวิพากษ์โดยใช้ปัญหาสังคมมาจัดกิจกรรมให้นักเรียน เนื่องจากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับปัญหาเรื่องวิธีการคิด เพราะยังนับวันจะถูกสภาพแวดล้อม ระบบสังคม เศรษฐกิจ ธุรกิจ ชักนำไปให้มีวิธีคิดแตกต่างไปจากอดีต คือคิดเข้าข้างตัวเอง คิดเห็นเพื่อประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม การคิดแก้ปัญหาเรื่องหนึ่งแต่กลับไปก่อปัญหาอีกเรื่องหนึ่งซึ่งมีผลมาจากการคิดเพียงด้านเดียว ไม่คิดรอบด้านหรือการคิดแบบองค์รวม การคิดเชิงวิพากษ์เป็นการยกระดับของการคิดในการใช้เหตุผลธรรมดาเป็นกรณีวิเคราะห์และสังเคราะห์สังคมที่เต็มไปด้วยข่าวสาร ข้อมูลที่หลากหลายและสลับซับซ้อน การคิดเชิงวิพากษ์จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นเพราะเป็นเครื่องมือที่จะใช้ตอบคำถามต่าง ๆ ให้กับตนเองและสังคม

ทั้งนี้การเลือกประเด็นทางสังคมจำเป็นต้องสัมพันธ์กับสาระที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ เซเวอ์ (Shaver, 1989 : 7) กล่าวไว้ว่า ประเด็นทางสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวของ ผู้เรียน เป็นปัญหาที่น่าสนใจและกระทบกับคนส่วนใหญ่ในสังคม การแสดงความคิดเห็นว่าปัญหานั้นมีสาเหตุอย่างไร และแก้ไขได้โดยวิธีการใด ให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นหาเหตุผลและรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ มาสนับสนุนเพื่อสรุปเป็นหลักการหรือวิธีการที่สามารถใช้แก้ปัญหาได้วิธีการดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (พัฒนา จันทนา, 2545 : 107)

จากการศึกษางานวิจัย เรื่องกรณีศึกษาการเรียนการสอน : สาขาวิชาสังคมศาสตร์ ของสำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 35-45) (กระทรวงศึกษาธิการ) พบว่า ปัญหาในอดีตของครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการบรรยายเนื้อหา ดังนั้นครูควรมีการปรับบทบาทของตนเองจากผู้สอนหรือ

ผู้บรรยายมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียนวางแผนการจัดการเรียนการสอน มีการเสริมแรงผู้เรียนให้ค้นคว้าหาคำตอบและแก้ปัญหาด้วยตนเองและสนับสนุนให้เกิดการทำงานเป็นทีมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ มุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่สอดคล้องกับ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2543 : 1 - 16) กล่าวถึง ปัญหาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ค.ศ. 2000 โดยสรุปคือ เนื้อหาวิชาสังคมศึกษามักเป็นข้อมูลที่เป็นอคติ ล้าสมัยและจำกัดความรู้ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รู้จักคิดและคิดอย่างมีเหตุผลเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนคลี่คลายไปในทางที่ดีได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2539 : 12) กล่าวไว้ว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูที่ให้นักเรียนจดบันทึกหรือเน้นให้จำเพียงอย่างเดียว ถือว่าไม่ได้ให้ชีวิต แก่ใครอย่างแท้จริง คนเก่งในอนาคตไม่ใช่คนที่รู้หรือจำข้อมูลได้มากมาย แต่เป็นคนที่รู้ว่าสถานการณ์ใดจะต้องใช้ข้อมูลอะไร และสามารถหาข้อมูลนั้นได้อย่างไร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับรายงานการวิจัย เรื่องความสามารถในการแก้ปัญหา และความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีผลจากการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของ มานิช ถาอ้าย (2541 : 36) ที่กล่าวว่า หากจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดกิจกรรมให้นักเรียน ได้ฝึกคิดจะยิ่งทำให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหามองประการได้

การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเน้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของครูนั้นเนื้อหา วิธีการสอน และบรรยากาศในการเรียนการสอนของครูต้องเป็น ไปอย่างผสมผสาน เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลกับตัวผู้เรียน การสอนคิดเชิงวิพากษ์เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้เรียนจะได้รับความรู้หรือเนื้อหาจากการค้นคว้าด้วยตนเอง ครูไม่ได้บังคับหรือทำให้เชื่อ โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นหนทางสู่ความเป็นประชาธิปไตยในตนเอง นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อันเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม (รัชนิกร ทองสุชาติ, 2546 : 10) การคิดเชิงวิพากษ์จะช่วยให้ผู้เรียนหลุดจากกรอบความเคยชิน นำไปสู่การค้นหาคำความจริงการค้นหาทางเลือกใหม่ ๆ ที่ถูกต้องจะช่วยเตือนสติให้เราไม่คล้อยตามการล่อลวงของผู้ต้องการฉกฉวยประโยชน์จากเรา ไม่หลงคล้อยตามโฆษณาชวนเชื่อที่สร้างนิสัยฟุ้งเฟ้อในการบริโภคสินค้าที่ไม่จำเป็น ซึ่งการคิดเชิงวิพากษ์ช่วยส่งเสริมให้เป็น ผู้มีหัวใจแห่งความยุติธรรม ประเมินและตัดสินใจต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น ช่วยให้เราตระหนักว่าการรับข้อมูลใด ๆ เข้ามาอย่างง่าย ๆ โดยปราศจากการใคร่ครวญหรือถ่วงถ่วงอาจทำให้ได้รับผลร้ายจากข้อมูลที่เราได้รับมาง่าย ๆ ได้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2544 : 16)

การคิดเชิงวิพากษ์ เป็นความคิดที่ประกอบไปด้วยทัศนคติ ความรู้และทักษะ มีการแสวงหาความรู้ และยอมรับการหาหลักฐานมาสนับสนุนสิ่งที่อ้างถึงว่าเป็นจริง แล้วใช้ความรู้ด้านการอนุมาน มาสรุปใจความสำคัญและการสรุปเป็นกรณีทั่วไปโดยตัดสินจาก หลักฐานอย่างสมเหตุสมผล (Watson and Glaser, 1964 : 10) ซึ่งการพัฒนาเด็กให้มีพลังทางความคิด เชิงวิพากษ์ คือ ต้องฝึกให้รู้จักวิเคราะห์ ไตร่ตรอง คิดหาเหตุผล คิดให้มีประสิทธิภาพ จะต้องฝึกในหลาย ๆ สถานการณ์ โรงเรียนควรนำแนวทางการฝึกเข้าไปผสมผสานกับทุกเนื้อหาวิชาวิชาต่าง ๆ อย่างหลากหลาย (สุวิทย์ มูลคำ, 2547 ข : 29)

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะใช้เทคนิคการสอนคิดเชิงวิพากษ์เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์โดยการใช้ข่าวและเหตุการณ์ด้านปัญหาสังคม ที่เกิดขึ้นรอบตัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านดุนบักคูโนนตาแสง อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด จากการสัมภาษณ์ครูสังคมศึกษาในช่วงชั้นที่ 2 ภายหลังจากการสอบวัดผลปลาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 พบว่า ทักษะการคิดของนักเรียน ในวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่ เป็นแบบความรู้ความจำ การนำเทคนิคการคิดเชิงวิพากษ์ซึ่งเป็นการนำเอาประสบการณ์ของนักเรียน ในการดำเนินชีวิตประจำวันมาทำการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเฉพาะกลุ่มเพื่อน แต่เมื่ออยู่ในห้องเรียน นักเรียนจะเป็นผู้รับเพียงอย่างเดียวการแสดงออกทางความคิดเห็น หรือการวิพากษ์ร่วมกันกับครู เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นน้อยมากในการเรียนการสอนในปัจจุบัน (โรงเรียนบ้านดุนบักคูโนนตาแสง, 2554 : 3) ดังนั้นการนำเอาเทคนิคการสอนวิธีคิดเชิงวิพากษ์มาใช้ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การพิจารณาไตร่ตรอง คิดอย่างมีเหตุผลและสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยใช้หลักเหตุและผลประกอบการตัดสินใจ และสามารถเผชิญกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะการใช้ประเด็นทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างประสบการณ์ให้แก่ นักเรียนหรือกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะค้นหาข้อมูลเพื่อนำมายืนยันความคิดของตนเองที่สำคัญนักเรียนจะสามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในประเด็นปัญหาสังคมให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เป็นอย่างไร
2. ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคม ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนรู้ โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคม ก่อนเรียนและหลังเรียน

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคมมีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย
เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านขุนบัคคูโนนตาแสง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sample)
2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย
การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับปัญหาสังคม ในสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่
สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม
สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม
มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข ตัวชี้วัดที่ 5 ติดตามข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เลือกรับและใช้ข้อมูล ข่าวสารในการเรียนรู้ได้ ประกอบด้วย 7 ประเด็นปัญหา ดังนี้
  - 2.1 ปัญหาแรงงานต่างด้าว
  - 2.2 ปัญหาการล่องละเมิดทางเพศ
  - 2.3 ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็ก
  - 2.4 ปัญหาการออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย
  - 2.5 ปัญหาการละเมิดกฎจราจร

2.6 ปัญหาการเลี้ยงภายใน

2.7 ปัญหาวัฒนธรรมประเพณีไทย

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคม

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 6

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นทางสังคม หมายถึง การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นปัญหาทางสังคม 7 ด้านเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดเชิงวิพากษ์ สามารถคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ โดยการใช้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ในการหาหลักฐานที่มีเหตุผล มีน้ำหนักเพียงพอ มาสนับสนุนการตัดสินใจของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคม หมายถึง การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก คือ การเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ปัญหาเป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนมีการตัดสินใจที่ดีมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม ใฝ่รู้ และมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถก้าวทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นนำ

2) ขั้นดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ขั้นสรุป 4) ขั้นวัดประเมิน

3. ประเด็นปัญหาทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ส่งผลต่อสังคม ทำให้เกิดปัญหาสังคมในวงกว้างที่ทำให้ต้องแก้ไขอย่างเป็นกระบวนการ ประกอบด้วย

3.1 ปัญหาแรงงานต่างด้าว หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากแรงงานที่เข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมาย ทำให้คนไทยไม่มีงานทำเกิดเป็นปัญหาทางสังคม

3.2 ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ หมายถึง ปัญหาที่เกิดล่วงละเมิดทางเพศ การขายบริการการข่มขืน อนาคตเด็ก เป็นต้น

3.3 ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็ก หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากการค้ำมนุษย์เพื่อบังคับขู่脅ให้เด็กที่ยังไม่พร้อมสำหรับการทำงานหนัก

3.4 ปัญหาการออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายการเลือกตั้ง ได้แก่ การขายเสียง การคอร์ปชั่น การไม่ใช้สิทธิทางการเมือง

3.5 ปัญหาการละเมิดกฎจราจร หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากการใช้รถใช้ถนน เช่น รดตติและเกิดมลภาวะทางอากาศรุนแรง การไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร เป็นต้น

3.6 ปัญหาการเลี้ยงภานี หมายถึง การสร้างหลักฐานเท็จเพื่อเป็นการเลี้ยงภานี การหลบหลีกภานี การหลบเลี้ยงภานี หรือการหลีกเลี้ยงภานี

3.7 ปัญหาวัฒนธรรมประเพณีไทย หมายถึง การหลงลืมวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมตามสังคมไทย โดยยอมรับหรือสนับสนุนให้มีการใช้วัฒนธรรมอื่นอย่างกว้างขวาง

4. ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) หมายถึง การคิดพิจารณาไตร่ตรอง อย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลหรือสถานการณ์ปัญหา ข้อโต้แย้งและข้อมูลที่คลุมเครือ โดยการใช้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ในการหาหลักฐานที่มีเหตุผล มีน้ำหนักเพียงพอ มาสนับสนุนการตัดสินใจเชื่อหรือลงมือปฏิบัติการใด ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิด ของวัตสันและเกลเซอร์ (Watson and Glaser) ซึ่งวัดได้จากความสามารถย่อย ๆ โดยใช้แบบวัดการคิดเชิงวิพากษ์ แบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ใน 4 ด้าน ดังนี้

4.1 ด้านการประเมินเหตุการณ์และสถานการณ์ หมายถึง การตรวจสอบด้วยตนเองอย่างละเอียดว่าเกิดสิ่งใดขึ้น เพื่อประเมินค่าว่าจะตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไร

4.2 ด้านการวินิจฉัยตรวจสอบปัญหา หมายถึง การยอมรับความขัดแย้งและพยายามหาทางอธิบายความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เพื่อลดความรู้สึกไม่สบายใจ ทำให้เกิดการค้นหาทางเลือกใหม่ คำตอบใหม่ ๆ แนวคิดใหม่ ๆ

4.3 ด้านการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัญหา หมายถึง การเปลี่ยนความคิดที่เคยเชื่อ เคยยึดถือไม่สามารถเป็นจริงได้อีกต่อไป จึงพยายามหาทางเลือกใหม่ มุมมองใหม่และพัฒนา มุมมองใหม่เหล่านั้นในทางปฏิบัติโดยคิดว่าจะต้องดีกว่าเดิม

4.4 ด้านบูรณาการวิธีคิดและพฤติกรรมใหม่ที่เกิดขึ้น หมายถึง การคิดว่าสิ่งนั้นถูกต้องและสมเหตุสมผล ทำให้เกิดโลกทัศน์ใหม่ ทักษะคิดใหม่ สมมติฐานใหม่

5. ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ดังนี้

80 (E_p) ตัวแรก หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการ คะแนนของนักเรียนจากการเรียนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคม ซึ่งได้จากการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม ใบงาน และคะแนนกลุ่ม แล้วได้คะแนนรวมเฉลี่ยร้อยละ 80 ขึ้นไป

80 (E₂) ตัวหลัง หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด ที่ได้จากการทำแบบทดสอบ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประเด็นปัญหาทางสังคม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์สูงขึ้น
2. เป็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้การคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียน โดยใช้ปัญหาทางสังคม
3. เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารและหน่วยงานสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายบริหารต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY